

залишається за релокованим ОМС, а «приймаюча громада» надає в оперативне користування свої приміщення і сервіси для розгортання соціальної роботи фахівцям служб релокованих ОМС. Одним з елементарних прикладів тут може бути створення «фронт-офісу» в відділі соціального забезпечення «приймаючої громади» з числа фахівців релокованого ОМС для зменшення навантаження першої, і тут обидві сторони у вигаді. Більш поглибленим варіантом співпраці може стати створення «модельних просторів релокованої громади», які по факту зараз іменуються як «гуманітарні ХАБи» з розширенням переліку послуг для тимчасово переміщених осіб від елементарної реєстрації і присвоєння статусу до впровадження спеціалізованих програм соціальної адаптації на «приймаючих територіях», працевлаштуванню (у співробітництві з Державною службою зайнятості) та інші.

Вінницька Оксана Анатоліївна

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Україна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки

БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ

Децентралізація в Україні значно збільшила надходження до місцевих бюджетів і водночас дала суспільству можливість активно залучати мешканців до бюджетного процесу через інструменти участі. Таким чином, громадяни можуть голосувати за місцеві ініціативи, які будуть фінансуватися протягом бюджетного року, пропонувати свої ідеї та активно впливати на формування бюджетної політики своєї громади. Проте участь громадськості в цьому механізмі ще недостатньо поширена. Це зумовлено як браком інформації, так і відсутністю практичних навичок реалізації механізмів громадського контролю за витрачанням бюджетних коштів. Водночас саме зараз, коли в громадах реалізовуватимуться масштабні проекти з відновлення зруйнованої війною інфраструктури, участь громадськості в цих процесах є надзвичайно важливою. Це і довіра мешканців до місцевої влади, і контроль, і врахування думки мешканців. Тому, бюджетна участь у громадах зараз є найбільш актуальною.

Під тиском різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів територіальні громади поступово усвідомлюють свою важливу роль у суспільстві [1]. Однією з форм залучення громадян до прийняття управлінських рішень є формування бюджету участі. Саме таке залучення покращує імідж органів місцевого самоврядування. Серед різноманітних форм демократії вітчизняні та зарубіжні дослідники виділяють так звану «партиципаторну демократію» – коли громадяни беруть участь (participatory, англ. – для участі) у процесі прийняття рішень, у тому числі на місцевому рівні.

Бюджет участі – це демократичний процес обговорення та прийняття рішень, у якому кожен член громади вирішує, як витратити частину бюджету

міста. Найчастіше цей метод формується шляхом використання таких інструментів, як визначення пріоритетів муніципальних витрат самими членами громади, відбір бюджетних делегатів, які представляють місцеві громади, технічна підтримка муніципальних рад для обговорення та голосування щодо пріоритетних видатків, а також реалізація ідей, які безпосередньо впливають на якість життя мешканців [3].

В Україні історія бюджету участі розпочався з 2015 року. В Україні обсяг коштів бюджету участі, які виділяють органи місцевого самоврядування на реалізацію проектів громади, зріс майже в 60 разів, а кількість людей, які проголосували за них, зросла майже в 100 разів. Представники влади та громадських структур підтримали цю програму взаємодії громадян та влади та готові розвивати її надалі.

Створення бюджету участі може бути використане для зміцнення авторитету в суспільстві та закріплення позитивного іміджу в місцевій владі [4].

Демократія участі на місцевому рівні має як переваги, так і недоліки (проблеми), які необхідно враховувати на практиці. Ключовими перевагами бюджетування є:

1. Іміджева перевага, яка є надзвичайно важливим елементом для підвищення авторитету як влади в цілому, так і окремих її представників.

2. Залучення громадян до вирішення найбільш актуальних питань розвитку відповідних територій. Сьогодні органи місцевого самоврядування мають дуже обмежені можливості щодо залучення висококваліфікованих спеціалістів для вирішення актуальних питань муніципального управління.

3. Побудова громадянського суспільства, що сприяє подоланню можливих негативних бар'єрів між державою та громадянами, наближенню влади до громадян.

4. Розподіл відповідальності за розвиток суспільства між відповідними органами або посадовими особами місцевого самоврядування, з одного боку, та громадянами, з іншого [2].

Отже, можна стверджувати, що бюджет участі є найефективнішим інструментом взаємодії місцевої влади та громадськості, який вдало поєднує принципи демократичності та прозорості. Безумовно, її впровадження дає значні переваги територіальним громадам: сприяння реалізації тих проектів, які дійсно потрібні громадянам; підвищення свідомості та обізнаності громадян щодо участі у бюджетному процесі; підвищення рівня довіри громадян до органів місцевого самоврядування, що в сукупності дає змогу успішно реалізовувати громадські проекти та забезпечувати сталий розвиток територіального суспільства.

Список використаних джерел:

1. Вінницька О. А., Чвертко Л. А. Діджиталізація місцевого самоврядування. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство*: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 23–24 березня 2023 р. / М-во освіти і науки України; Київ. ун-т культури, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023, Част. 4. С. 20-23.

URL:

<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/15508/1/%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2%2003.23.pdf>

2. Круглякова В. В., Жовтяк К. В., Колісник М. І. Бюджет участі як дієвий інструмент розвитку територіальної громади на прикладі м. Львова. *Бізнес Інформ*. 2020. №4. С. 370–376. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-370-376>

3. Методика формування системи учасницького бюджетування та бюджету участі на рівні міст обласного значення і об'єднаних територіальних громад.. Всеукраїнська громадська організація “Асоціація сприяння самоорганізації населення” Проект: «Місцевий бюджет – з людьми і для людей». URL: <https://samoorg.com.ua/wp-content/uploads/2012/08/Metodika-Byudzhetu-uchasti-1.pdf>

4. У 20 громадах-партнерках Проекту USAID «ГОВЕРЛА» запровадять партисипативне бюджетування. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17250>

Кормишкін Юрій Анатолійович

Миколаївський національний аграрний університет,
Україна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки

Москаль Ілля Валерійович

Миколаївський національний аграрний університет,
Україна
аспірант

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку України реформування галузі охорони здоров'я визнається пріоритетним завданням. Ця реформа включає перегляд ідеології надання медичної допомоги, реорганізацію фінансово-господарських механізмів на основі ринкових принципів у сфері охорони здоров'я та перетворення системи охорони здоров'я в цілому. Паралельно з цими трансформаціями необхідно впровадити нову систему управління медичними закладами та системою надання медичних послуг. Основною метою цієї системи є покращення якості життя населення територіальних громад. Отже, питання публічного управління системою надання медичних послуг в територіальних громадах є досить актуальною темою.

На сьогодні охорона здоров'я визнається однією з основних галузей у сфері надання послуг. В контексті нормативно-правових аспектів управління системою надання медичних послуг у територіальних громадах, закріплено право кожної особи на охорону здоров'я та медичну допомогу, включаючи право на медичні послуги [11]. Визначення сутності медичних послуг є